

NYIRI KÖZLÖNY.

Hetilap a társadalmi élet, gazdaság, ipar és kereskedelem köréből.

<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagy-Orosi-utca 993-ik sz. a.</p> <p>Kéziratok nem küldetnek vissza. Bérmertlen levelek csak ismert kezeztől fogadtatnak el.</p>	<p>Megjelenik minden vasárnap. Előfizetési árak:</p> <p>helyben házhoz hordva vagy postai széküldéssel: Égész évre 4 frt. Fél évre 2 „ Évnyegyedenként 1 „</p>	<p>Hirdetések díja: Minden 4 hasábos petit-sor vagy ennek térfoglalata egyszeri hirdetésért 5 kr. többszöri hirdetésért 4 kr. minden beigtatásnál. — Bélyegdíj minden igrtásért külön 30 ujkr. Nyilttérben minden háromhasábos sor 20 ujkr.</p>
---	---	--

Tudomásul.

Több oldalról nyilvánított fölszólításnak engedve, jun. elsejétől új előfizetést nyitunk lapunkra, mely ezentúl is, híven eddigi irányához, kizárólag Szabolcs megye közgazdasági és társadalmi érdekeinek leendő közlönye. — Munkatársaink száma, mint ezt lapunknak változatos tartalma tanúsítja, folyvást szaporodik. Előfizetési feltételek: Jun. elsejétől octóber elsejéig, azaz 4 óra 1 frt 35 kr., ujévig azaz hét óra 2 frt 35 kr. Kérjük az előfizetési pénzek beküldésénél az igen czélszerű postai utalványt használni.

A kiadó hivatal.

A felső-tiszavidéki gazdasági-egylet

május hó 25-én választmányi gyűlést tartott Nyiregyházán, melynek csekély jelentőségű határozatait jövő számban közlendjük. — Gazdasági-egyleteink egyáltalában — úgy látszik — csak azon időben működtek sikeresen, a midőn, minden politikai nyilvános élet a szuronyok és a hadi törvényszékek nyomása alatt elnémittatván, ők valának a nyilvános élet egyedüli központjai. Mióta azonban megnyitlak a vármegye termei, a hol minden hazafi honfiai bánatának kesergő kifejezést adhat, mióta választási értekezletek, politikai pártgyűlekezetek tartatnak, a hol a honfiai érzelmeket, a szent szabadságnak elveit ékeseknél ékesebb phrasokban lehet hangoztatni, mióta egyáltalán Szabolcs vármegye fiai azon öntudatra jutottak, hogy mind-egyikök legalább is — miniszternek született, és mindegyikök a hazát nagygyá és virulóvá teheti egy — ékes dictió segédelmével; azóta közhasznu egyleteink pangának, és gazdasági-egyletünk sem tesz semmit, vagy legalább is igen keveset gazdasági érdekeink előmozdítására.

Hasonló tüneményt látunk megyebizottmányi gyűléseinkben is. Politikai kérdések vitatása alkalmával leve van a megyeház terme, és nagy a bizottmányi tagok érdekeltisége; de üres a terem és csökken az érdekeltiség, mihelyt a megyének bár legégetőbb, de ugynevezett

neutális csakis (!) közgazdasági politikával össze nem függő, kérdéseit tárgyalják.

Ez nincs rendén t. uraim! Teljesítsük polgári kötelességeinket, de a maga idején, és mindenki a maga körében, és a rendelkezésére álló tehetségének számbavételével.

És ezért ne hanyagoljuk el közgazdasági érdekeinket. Hisz anyagi jólét nélkül nem is képzelhető nemzeti boldogság. Lelkem melyében át vagyok hatva azon igazságtól, hogy pl. az iparos, ki az ipar bármily jelentéktelen ágának tökéletesbítését igyekezete és munkálkodása által előmozdítja, nem csak magának, de közvetve, a hazának is tesz szolgálatot.

Hogy szavaink félre ne értessenek, határozottan megjegyezzük, hogy valamint kárhoztatjuk az anyagi és szellemi érdekeink rovására történő folytonos politizálást, ép úgy roszallanók a politikai érdekek iránti részvétlenséget. Mi csak azt ohajtjuk, hogy összes erőnket, tehetségünket és időnket ne kizárólag a többé kevésbé meddő politikának szenteljük, hanem, mindent a maga idején téve, foglalkozzunk valamivel többet gazdasági és kereskedelmi érdekekkel.

A gazdasági-egylet tagjai is, ha megyénk elég rosz karban levő gazdasági viszonyait tanulmányozván, népünket czélszerűbb, jövedelmhezőbb gazdálkodásra, a föld termő képességének miképi emelésére stb. effélére oktatták, nagyobb szolgálatot teendnek a hazának, mintha azon török fejöket, hogy „a megye őst termében, az alkotmány eme véd-bástyájában, miképi penderitsenek egy a haza megmentésére czélzó ékes dictiót.“

—h.

Közlöljük e viszonyainkat talán kissé pessimisticus színben föltüntető cikket, de t. munkatársunk nézeteinek némi jogosultságát csakugyan nem tagadhatjuk. Nem rég jelent meg a „Természettudományi Közlönyben“ egy igen érdekes köz-

lés Ditz Henrik tollából, ki a bajor kormány által Magyarország gazdasági viszonyai tanulmányozására küldetett ki. Fölvívjuk t. olvasóink figyelmét e nagy szakavatottsággal irt munkálatra, melyben Ditz körülbelöl az egész országnak hibául rója föl, a mit t. munkatársunk Szabolcs megyére állít, hogy t. i. a nemzet, a politikai viszonyok iránti érdekeltségében, teljesen megfeledezik gazdasági érdekeiről. Különböb megjegyezzük, hogy a legnagyobb készséggel nyitunk tért lapunkban ellenvéleménynek is.

(Szerk.)

Szabolcs megye tanügyi viszonyai 1869-ben.

Szabolcs megye tanfelügyelőjének, Tokaji Nagy Lajos urnak, az iskolatanács elé terjesztett, Szabolcs megye tanügyi viszonyait ösmertető jelentése egy külön álló füzetben ép most került ki sajtó alól. E jelentésből a következő közérdeklő adatokat vesszük át:

Szabolcs megye összesen 147 községgel bír. Az összeirt tanköteles gyermekek száma 47068, ezek közül iskolába jár 19994, iskolába nem jár 27074:

Az egyes vallásfelekezetek szerint osztályozván a gyermekeket volt

	tan köteles	iskolába járó	n. iskolázó
ágost. hitv.	2461	1432	1029
g. sz. kath.	7377	2651	4726
l. sz. kath.	10048	4235	5813
helv. hitv.	23640	9698	13945
izrael.	3539	1978	1661
Összeg	47068	19994	27074

Ha e hivatalos adatokat tekintjük, ugy látjuk, hogy a legroszabbak a g. sz. kath. felekezet tanügyi viszonyai, és aránylag a legjobbab az ágostai hitvallásuké, mert százelekben kifejezve, nem részesül a törvény által megkívánt oktatásban:

a g. sz. k. felekezetnél az ösz. gyermek 64%-a	
a h. hit.	58 „
a l. sz. k.	57 „
az izr.	44 „
az ág. hitv.	41 „

Összegezvén e számokat, kiderül, hogy Szabolcs megyében a gyermekeknek 57%-a nem jár iskolába. Nem akarunk e, mindenesetre igen feltűnő, számból következtetéseket vonni, de megjegyezzük, hogy e számmal fogunk mindig előállni bizonyos uraknak pl. a debreczeni superintendentia szóvivőinek a felekezeti autonómiairól, önkormányzatról stb. effélérel szóló hangzatos dictió ellenében; e számra fogunk rámutatni, valahányszor ugyanazon urak, kik a népoktatási törvény keresztül vitélet minduntalan gátolják, felekezeti szükkeblűségből, melyet azonban nem mernek nyíltan bevallani, tehát a szabadelvűség köpenyébe burkolva, az autonómia álarcza alatt, a felekezeti nevelés mellett még ott is küzdenek, a hol ez a törvény és a mai kor követelményei ellenében elégtelennek bizonyult.

gondoznak egy helyre menekült szegényeket, és felhasználják egyszerűségeiket azoknak még felhasználható erejét. Most meg éppen — állami átmeneti küzdelmeinkben — ha eddig valami kis önzertől áldozó hajlam meglegette volna is kebleinket valami közügyért: hajlandók vagyunk a kormányra utalni a teendő gondját. Pedig a ki önmagán nem igyekszik segíteni, isten sem hajlandó ahhoz.

Nyíregyháza tesz egyedül évek óta némi kivételt ez ügyben; csak némi kivételt, a mennyiben ezt is több buzgalom illenék fel, népe oly tekintélyes erejéhez aránylag. Ott a szegények meglevő házában 1869. is 119 többnyire oly beteg nyert ápolást, leginkább országos alapból fizetett gyógyszerrel, kiket a nyomor és súlyos betegség immár a halál révére juttatott. A betegek közt férfi volt 63, nő 56, helybeli 88, idegen 31. — Vallás szerint: r. kath. 53, ágost. 35, óh. 24, ref. 5, izr. 2. Meggyógyult 68, javult 15, meghalt 21. További ápolás végett benmaradt 15.

Itt van továbbá a székvárosban, a közlekedés kicsi fellobbanásának bizonyítványul az ugynevezett egyleti kórház, melynek főorvosa dr. Jósza Endre tisztb. megyei főorvos, ezen humánus szép intézetet a szenvedő emberiség javára kétségkívül a lehető legszebb vívmányokkal, viragztatja annak még nem sok idejű fellendése óta.

Van végre a megyeházánál, a fogházban megbetegedett rabok számára, a nélkülözhetlenebbekkel ellátott kórház, jelenleg, 1867 óta, dr. Benedek Dániel központi orvos felügyelete alatt, hová leginkább a mostoha rabhelyiségekből kipattant és lassanként teljes — kifejelettségig megérett betegek kerültek, szokatlanul az orvosnak és olykor végszabaddulására a fogolyoknak. — Ilyen beteg a mostani kórházi orvos hivatalos ideje — és így 3 év alatt, került oda 501, kik közül meggyógyult 468, — meghalt 10, 38 pedig maradt ápolás alatt a jövő évre. Ezen számadásunk alatt állt 1869-dik évben pedig különösen volt 163 beteg, kik közül meggyógyult 143, meghalt 8. Az elöb említett elhaltak közül pedig 5-nek halál oka volt tüdővész, 1-nek typhus, 1-nek baloldali fejtűrdög, 1-nek tüdőlob, — (12 pedig a f. évi ápolás alá maradt fen). A halállal végződött ezen betegségek olyanok, melyek legnagyobb részint felülmúlják az orvosi tudományuk az idő szerinti álláspontján kifejthető körellenes hatalmát. Ezen körülményt ki kellett emelni a 8 halott nagy számában netalán megütözköztek megnyugtatóására, s a kezelő orvos melegsére, miután ily — akármikor is előjöhöt kedvezőten — konstatáció nem róható fel az orvosi gondozásnak.

nevetem találja említeni s én azt hallom... el ne áruljam magamat. Most már — mert értésemre esett — hogy kilétemet nem tudják, kint sétálgatnak a szabadban — akarám mondani a városban, szedem a „Nyíri Közlöny” részére a legújabb híreket, s mert a zenét, az éneket különösen kedvelem, — (bár magam a zenéből csak a hangzásokhoz értek —) az esti órákat rendszeren a „piaczi sétányon” töltöm, hol a fülemülök, s utcazi pacisirták andalító éneke, a költészet magas regioiba ragadják, művészeti élvek után sovárgó lelkeket.

Ah! mily nagy, mily fenkölt ilyenkor az én költészetem, tulvilági rendben találom mindent, lelkesedésben látom ember társaimat, mert óh!... hátam megett amugy isten igazába boxirozik két suhanecz, kiket „gazduram” vizért kergetget a piaczi kutra.

Ezt látva fenkölt költészetem szivarom füstjébe párolog el, pegazusom a földre száll, s magával cipipel a város házára.

A kapun befelé haladva balról a falon egy fekete tábla függ, rajta e szavak: „f. hó 23-án képviselő gyűlés fog tartatni.”

Hála a mindenhatónak! gondoltam magamban, lesz miről referálni a „Nyíri Közlönynek”. Kilencz óra! még senki. Tíz óra, jobbról balról érkeznek egy-egy képviselői tagok, fél tizenegyre; lehetnek vagy nyolczan. Tizenegyre, — miután a képviselői tagok

VIII. Törvényszéki és rendőri orvosi esetek. A számtalan apróbb és nagyobb fontosságú bántalmazási eseteken kívül, melyek a múlt évben láttelek tárgyaiul szolgáltak, halálos végű erőszakoskodások, a hol aztán törvényszéki boncvizsgálata volt szükség, az egész megyében, összesen 44 ízben kerültek elő, melyek majd nem mind vérengzés eredményei, és 1 esetben történt gyermekvesztési eset, és 1 megfajtás miatt. — Valóban borzasztóan sok életvesztés, főképp ha meggondoljuk, hogy mind ennek leginkább a durva mulatosság és így az erkölcszsidító nevelésnek szomorú hiánya volt szülőoka.

Egyébiránt a törvényszéki halálos esetek száma a csekélyebb bírói esetekhez úgy áll, mint körülbelül 1-10.

Orvosrendőri eset merült fel ez évben 26; köztök öngyilkossági 12, — még pedig 4 akasztás, 3 lővés, 1 önmérgezés miatt. Ilyen volt továbbá egy családhoz tartozó 3 egyének nem ismert mérges gomba élvezése miatti halála. Került elő köztök 2 vízbe fullási eset — de nem a Tiszába, — egy szerencsétlen lővés miatti halál, és egy szerelmi desperatio okozta lővés, egy gyanúsított és egy idétlen gyermekhalál, egy halva talált és egy megfúlt egyen halála stb.

Íde tartoznak a veszett kutya és macska által okozott sebesítések is, a mimó 18 ízben fordult elő, élénk bizonyítványul policziának gyórlóságának. Még pedig ezen veszett állatok általi sértések közül 3 halálos kimenetelű volt. Egyike ezen halálos vesztetési eseteknek Uj-Vencsellón, a hol a szerencsétlen felnőtt egyén 4 hónap előtt sebesített meg veszett eb által, s ő semmibe sem vevén sérelmét, annyi idő múlva saját gondatlanságának lett veszett áldozatja. Másik esett Nyíregyházán merült fel, midőn egy serdülo leányka, veszett macska által kezén és fején megsérlemezett, 46 nap múlva, orvosi gondozás közben lette halálát a víziszonyban.

Ez pedig igen ritka eset, az orvosoknak már időkben általánosan gyakorlatban levő elvezetési gyógymódja mellett, ha az gondos kitartással folytatattik. De annál veszélyesebb a népnél divó, részint mérgező, részint bábosás eljárásra való bizása a veszett állattól sérelmezett egyének. Így történt Bogdányban is a harmadik efféle eset, a hol egy ekként sérelmezett gyermek, egy ott lappangó szakkuruzsól (a ki leginkább vesztettségét gyógyít) hókuszpókusza mellett esett a kitört vesztettség martalékául.

A nyíregyházi nőgyűlés

május 26-án tisztújító közgyűlést tartott. Előnek megválasztott: Bodnár Istváné.

egyharmanak egyharmada sem gyűlt egybe, elnök a gyűlést elnapolja.

Másnap minden kapuféla alatt halljuk: ez már még is sok, hónapok óta nem volt közgyűlésünk, pedig mennyi az elintézendő ügyek száma, interpelláljuk írásban az elnököket: mi oka annak, hogy képviselői közgyűlést nem tart?

Aztán mondja valaki, hogy ez nem fordulult világ! Hanem azért mindennek a polgármester az oka, mért nem küld ebbe a kutya melegbe a tagokért ruganyos ülő helylyel ellátott fedeles brieskát.

Pár héttel ezelőtt tartott közgyűlésében elhatározta volt a képviselő, miszerint az utca-szabályozás munkálatának tárgyalása végett annak befejeztéig mindenkor hétfői napon ülög fog tartani.

Ez olyan igaz, mint a napfény, és ezzel nem is sokat törődöm, hanem a mit már ezután akarok kérdezni, az mégis nyomja begyemet.

Ugyan kérem, uraim! felül vizsgálatták-e önök az utca-szabályozási küldöttég munkálatát vagy sem? s szakértő-e önök, kik ott a földszálnál ülnek, hogy úgy — a mint mondani szokás — per sudám bundám határozzák meg a szabályozási vonalakat.

Szerény nézetem szerint minden ehhez hasonló munkálatnak előbb szükségképen

ki néhány, szívből fakadt, meleg szóban megköszönvén a személye iránt nyilvánult bizalmat, az elnöki széket elfoglalja; az elnöki tisztségre Flegmann Miksáné és Veszely Józsefné egyforma mennyiségű szavazatot nyervén, sorsuzás történt a kettő között, és a sors Flegmanné javára dült el, ki is küldöttéleg a gyűlésbe hivattán, hivatalát Veszelné előtt elfoglalni nem akarta; míg végre a közgyűlés abban állapotott meg, hogy legyen két alelnök az egyletnek: a nevezett két asszonyság, mint kik e tisztségre legelőbb szavazatot nyertek. Pénztárnoknak megválasztott: Koblicz Ottilia, ruhatárnoknak: Barzó Jánosné, szertárnoknak: Hudák Györgyné. Jegyzőknék: Palánszky Sámuel és Galánfy Lajos.

A választmányi tagok névsorát a beadott szavazati ívekből azonnal lehetetlen levén összeállítani, a közgyűlés Bodnárné elnökléte alatt egy 9 tagból álló küldöttéget bízott meg a szavazatok összeállításával, azon utasítással, hogy az eredményt, illetőleg a 40 vál. tag névsorát a tagok tudomására juttassa.

Pénztárnokné, Koblicz Ottilia, számot adván az egylet anyagi állásáról, jelenti, hogy az árvalás helyiségeül a pacisirta-utczában 1600 ftért egy ház vétetett, melynek vételi árából már csak 100 ft fizetetlen, és ez is csak azon okból, mivel rajta az eladó feleket illető ennyi teher fekszik; fölhívja továbbá az egylet figyelmét az 1850-ben az akkori abszolút kormány által, felszaltott nöegyletnek alapfőkéjére, mely a város által kezeltetik. A városi hatóság föl fog kéretni, hogy e tőkét eredeti céljára, a nöegylet rendelkezése alá bocsassa. E jelentés kapcsában pénztárnokné oly élénk színekkel vázolta az egylet működését főnnálása óta, kitüntetvén különösen a kezdet nehézségeit, és oly meglehetően ecseteite a női jétékony-ság szükségét, az árvalás állása szent kötelességét, hogy konykerek fakasztá — a nemes célra különben is fogékony gyülekezetet.

E gyűlés igen kellemes benyomást tehetett minden hallgatóra. A tanácskozás oly higgadtan, nyugodtan, és a parlamentarizmus ildom korlátai között folyt le, — az egyes szónokok oly türelemmel hallgattattak ki, hogy — ajánljuk városi atyáinknak, mejenek gyakran — nöegyleti gyűlésbe és tanuljanak parlamentarizmus modort. Örülünk, ha képviselői gyűléseink komoly higgadságát úgy megdicserhetnök, mint a nöegyletet.

Megemlítjük még, hogy az egylet 8 árvalja bemutatott a gyűlésnek, mely örvendetes tudomást vett az árval kellő és célszerű megállatásáról.

felül kell vizsgáltatni, s csak azután lehet az, hogy ékes dictiókkal rostálgassuk meg.

Nálunk ez megfordítva áll. Mi mellözve az előzményeket ajtóstul neki rontunk mindennek s érdemleges bírálat alá vesziünk mindentéle munkálatot, mert mi születésünk-nél fogva „ezermesterek” szakértők vagyunk, terveziünk, ezeket utalványozunk a vasas ládából, anélkül hogy megtekintnök van-e benne „nervus”, szabályozunk, canalisálunk keresztül-kasul vagdaljuk az utcákat; s mint megannyi „Napoleonok”, persze mindent dictiókkal lelkes éljenek kíséretében. Tervre tervet készitünk, két nap alatt felépítünk egy két emeletes vendéglőt, s mikor aztán azt látjuk, hogy úgy állunk mint az ajtóféla — mint a hogy a szabályozási küldöttég munkálatával is.

Sok ügyes szakácsné főztőből ettem már életemben, és azt az egyet minden háznál tapasztaltam, hogy a háziasszony, mielött asztalhoz ültünk volna, rendszeren kinézett a konyhába.

Bizonyára, azért ment oda hogy a szakácsné főztőt megtekintse, s ha valamit nem kedve s izlése szerint talál, azon a munkálkodó szakácsné által javittasson, vagy javitsón.

Lehet, hogy hasonlatom sántikál, hanem azért a kik akarják, könnyen megérthetik.

Labienu.

